

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันนี้ประเทศไทยกำลังเร่งรัดพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรีบเร่งด้วยการดำเนินไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 พุทธศักราช 2525 - 2529 การพัฒนาคุณภาพประชากรนับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพราะประชากรที่มีคุณภาพย่อมสร้างสรรคความเจริญให้แก่สังคมและประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาคุณภาพประชากรจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน (2524 : 163) ซึ่งพระราชทานแก่ครูใหญ่ และนักเรียนที่สมควรได้รับพระราชทานรางวัลตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี 2518 ณ ศาลาศิลิตาลัย พระราชวังดุสิต ซึ่งผู้วิจัยขออัญเชิญมากล่าวในที่นี้ มีดังนี้

... การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิดและความประพฤติ หักกันคุดิ คานิยม และคุณธรรมของบุคคลเพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เมื่อบานเมืองประกอบไปด้วยพลเมืองที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศชาติ ย่อมทำได้โดยสะดวกราบรื่น ไคผลแน่นอนและรวดเร็ว

ผู้ที่นับพบาทและความรับผิดชอบที่สำคัญที่สุดในวงการศึกษาคือ ครู ซึ่งนอกจากจะทำหน้าที่เป็นผู้สอนและให้วิชาความรู้แล้ว ยังมีภาระหน้าที่ในการสร้างคนและพัฒนาคน เพื่อที่จะให้เป็นพลเมืองดี และมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม ซึ่งเมื่อเขาวิชาเติบโตใหญ่ในวันข้างหน้า จะได้เป็นพลเมืองดีมีประสิทธิภาพ

ในภาวะปัจจุบันสังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมและเศรษฐกิจไปอย่างมากและรวดเร็ว บิดามารดาต่างตั้งหน้าประกอบอาชีพไม่มีเวลาที่จะอบรมสั่งสอน คุลบุตรกุลธิดา สถาบันการศึกษานับว่าเป็นสถาบันหนึ่งที่ผู้คนในสังคมให้ความสำคัญ และคาดหวังเอาไว้มาก สังคมปัจจุบันจึงเรียกร้องที่จะมอบภาระในการปลูกฝังอบรมและให้ความรู้แก่กุลบุตรกุลธิดาให้ครูมากยิ่งขึ้น ทำให้ครูต้องเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อที่จะเป็นครูที่ดี สมกับที่สังคมได้มอบความไว้วางใจ การเป็นครูที่ดีนั้นจะต้องมีวิชาการที่แข็งแกร่ง มี

ความสามารถหรือทักษะในการสอน นอกเหนือจากการสอน โดยหน้าที่ในเชิงความรู้แล้ว จะต้องเป็นผู้มีเมตตาธรรม มีความรักปรารถนาที่ต่อผู้เป็นศิษย์ ท่านปงญานันท์หมณี (อ้างถึงในทัศนีย์ สุภเมธี 2524:36) ได้กล่าวปรากฏการณ์ในโอกาสวันครู ณ หอประชุม วิทยาลัยครูสงขลาเกี่ยวกับลักษณะของครูไว้ว่า ถ้าถึงคนมีความสำคัญที่สุดต่อความก้าวหน้าของสังคม ครูเป็นผู้พัฒนาคน แต่ครูก็ต้องมีอุดมการณ์ คุณธรรม ครูจะต้องตั้งตนไว้ชอบ จะต้องเป็นครูตลอดเวลาทั้งนอกโรงเรียนและในโรงเรียน จะต้องปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน วิทยาลัยครูเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตครูที่สำคัญสถาบันหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายในการผลิตครูที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติ (สภาการฝึกหัดครู 2523 : 1) ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนของเบนจามิน บลูม (Benjamin Bloom 1964 : 6 - 7) ได้จำแนกไว้ 3 ประการซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ความรู้ (Cognitive Domain)
2. เจตคติ (Affective Domain)
3. ทักษะ (Psychomotor Domain)

ด้านความรู้ คือ การพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาและทักษะการมีวิจารณญาณ เพื่อการตัดสินใจ วิทยาลัยครูมุ่งเตรียมครูให้เป็นผู้มีความรู้ในวิชาการทั่วไป วิชาเฉพาะ และวิชาชีพครูเป็นอย่างดีเพียงพอที่จะใช้เป็นพื้นฐานในการอบรมสั่งสอนผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

ด้านเจตคติ คือ การพัฒนาความซาบซึ้งที่จะปลุกฝังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน การประเมินค่าหรือการปรับปรุงค่านิยมที่ยึดถืออยู่ จุดมุ่งหมายที่เน้นพฤติกรรมด้านนี้เกี่ยวกับ อารมณ์ ท่าที ความชอบไม่ชอบ วิทยาลัยครูมีจุดมุ่งหมายเตรียมครูให้มีความพร้อมทางด้านจิตใจของนักศึกษาครูอีกด้วย โดยการปลุกฝังเรื่องอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ความประณีตละเอียดอ่อน ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ การรู้จักตัวเองและการเข้าใจผู้อื่น การเป็นสมาชิกของกลุ่ม การมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู คุณลักษณะดังกล่าวมาแล้วนับว่าเป็นคุณลักษณะของการเป็นครูที่ดี

ด้านทักษะ พฤติกรรมนี้เป็นการใช้ความสามารถที่แสดงออกทางกาย ซึ่งรวมถึง การปฏิบัติ การฝึกฝนต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญและมีประสบการณ์

อย่างลึกซึ้ง

วิชาที่ควรถือว่าเป็นวิชาขั้นสูง บุคคลที่จะประกอบอาชีพครูจะต้องได้รับการเตรียมตัวและการฝึกฝนมาโดยเฉพาะ บุคคลที่เข้ารับการศึกษาระดับปริญญาตรีในวิชาที่ตนต้องได้รับการศึกษาอย่างลึกซึ้ง ทั้งทางภาคทฤษฎีและปฏิบัติในเนื้อหาวิชาพื้นฐาน วิชาที่ควร วิชาเฉพาะ และวิชาเลือกตามความถนัดและความสนใจ (สภาการฝึกหัดครู 2523 : 7) การฝึกปฏิบัติหรือการฝึกทักษะทางค่านิยมขั้นสูงเป็นส่วนสำคัญของการศึกษาวิชาที่ควร เจริญผล สุวรรโรชิตี (อ้างถึงใน กรมการฝึกหัดครู 2521 : 5) ได้เน้นถึงความสำคัญของการฝึกสอนว่า การฝึกสอนเป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญที่จะทำให้บุคคลที่จะออกไปเป็นครูจะได้รับการฝึกอย่างสมบูรณ์ การฝึกสอนจึงเป็นหัวใจของการฝึกหัดครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของเอดิซาเบธ ฮันเตอร์ และเอ็ดมันด์ อมิคอน (Ebizabeth Hunter and Edmund Amidon 1964:2) ที่ว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นสิ่งหนึ่งที่นักศึกษายอมรับกันว่า มีความสำคัญที่สุดในการเตรียมครู เพราะเป็นช่วงระยะเวลาที่นักศึกษาจะได้ทำงานร่วมกับนักเรียนในชั้นเรียนโดยตรง ภายใต้การแนะนำของอาจารย์ที่เลี้ยงที่ทำงานร่วมกับวิทยาลัยในการเตรียมครู ซึ่งมีผลอย่างมากที่สุดที่จะทำให้ได้ครูที่ผลิตออกมามีรูปแบบอย่างไร นอกจากนี้ ลอเรตตา ไบเออร์ และเอดิซาเบธ ไอิริช (Lorette Byers and Elizabeth Irish 1961:5) ก็ได้สนับสนุนความสำคัญของการฝึกประสบการณ์ว่าเป็นเรื่องสำคัญมากในโปรแกรมการศึกษาคู ทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ความสามารถในการเรียนและความเข้าใจในวิชาต่าง ๆ ไม่สามารถที่จะนำไปสู่ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพได้ นอกจากจะได้มีการวางแผนให้มีการเตรียมนักศึกษาครู โดยการจัดให้มีการฝึกภาคปฏิบัติภายใต้การแนะนำของผู้ที่เชี่ยวชาญ สิ่งนี้ยังเป็นประสบการณ์ที่สำคัญที่สุดในการเตรียมครู ดังนั้นวิทยาลัยครูแต่ละแห่งจึงได้กำหนดให้การฝึกสอนเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งอาจเรียกว่า "การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ" เพื่อให้ให้นักศึกษาเกิดทักษะด้านการวางแผน การสอน การจัดและการปกครองชั้นเรียน การมีมนุษยสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้ที่ออกไปเป็นครูสามารถนำความรู้ไปใช้สอนจริงในโรงเรียนได้

ในการดำเนินงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพื่อให้บรรลุถึงเจตนารมณ์ที่จะฝึกนักศึกษาให้เป็นครูที่ดีในอนาคตนั้นจะต้องประกอบด้วยองค์ที่มีประสิทธิภาพในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพหลายฝ่าย อาทิเช่น โรงเรียนฝึกสอน วิทยาลัยครู ครูใหญ่ อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ที่เลี้ยง ครูอื่น ๆ ในโรงเรียนและตัวนักศึกษาเอง บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาโดยตรงคือ อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยง บุคคลทั้งสองจะทำหน้าที่ช่วยเหลือ

แนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการสอน ซึ่งเรียกว่าการนิเทศการฝึกสอนหรือการนิเทศ
 ประสพการณ์วิชาชีพ การฝึกประสพการณ์วิชาชีพจะได้รับผลสำเร็จตามจุดหมาย บุคคล
 ทั้งสองนี้จะต้องเป็นผู้มีสมรรถภาพในการนิเทศประสพการณ์วิชาชีพ ซึ่งสมรรถภาพดังกล่าว
 อาจเกิดขึ้นได้จากประสพการณ์และจากการศึกษาอบรม

จากปัญหาการฝึกสอนและการนิเทศการฝึกสอนของคณะอนุกรรมการพิจารณา
 เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการฝึกหัดครู ได้ให้ข้อคิดว่า การฝึกสอนยังไม่มีประสิทธิภาพ
 เพียงพอ ซึ่งมีสาเหตุมากมาย อาทิเช่น ระบบงานยังมีประสิทธิภาพต่ำ บุคคลากรที่ปฏิบัติงาน
 ยังมีประสิทธิภาพต่ำ และบุคคลากรที่มีความชำนาญและมีประสิทธิภาพสูงไม่มาร่วมในการ
 ฝึกสอนและนิเทศการสอน เพราะไม่เคยตระหนักในความสำเร็จของงานฝึกสอนและนิเทศ
 การสอน (กรมการฝึกหัดครู 2525 : 3)

นอกจากนี้การฝึกประสพการณ์วิชาชีพในมหาวิทยาลัยได้ประสบปัญหาค้นการ
 นิเทศการฝึกสอนแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ด้านภายในมหาวิทยาลัยและด้านโรงเรียนหน่วยฝึกสอน
 ด้านภายในมหาวิทยาลัย อาจารย์นิเทศก์มีคุณวุฒิสูง แต่ขาดความรู้ ความเข้าใจ และ
 ประสพการณ์เกี่ยวกับเรื่องการนิเทศการศึกษา อาจารย์นิเทศก์บางคนก็ใช้เทคนิคแตกต่าง
 ไปจากที่นิสิตเคยเรียนมา ทำให้เกิดปัญหาขัดแย้งขึ้นระหว่างอาจารย์นิเทศก์และนิสิต
 ส่วนด้านโรงเรียนหน่วยฝึกสอน อาจารย์ที่เลี้ยงมีคุณสมบัติไม่ครบเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด
 และความพร้อมที่จะช่วยเหลือนิสิตก็ไม่ครบถ้วน (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2524 :
 218) จากการวิจัยของ จินตนา สุนทรวิภาต (2522 : 119 - 131) พบว่า ปัญหาของ
 อาจารย์ที่เลี้ยงได้แก่มีประสพการณ์ในการนิเทศการสอนน้อย มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับวงจร
 ทางการศึกษาใหม่ ๆ ไม่เพียงพอ และมีปัญหาเกี่ยวกับการให้คำแนะนำนักศึกษา

จะเห็นได้ว่า บุคคลากรที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการฝึกประสพการณ์วิชาชีพของ
 นักศึกษา คือ อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงยังมีประสิทธิภาพไม่ดีเท่าที่ควร จากการ
 ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงต่างพบว่า
 อาจารย์นิเทศก์ทั้งสองกลุ่มประสบกับปัญหาและต้องการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการนิเทศ
 ไพศาล สิทธิเลิศ (2524 : 152) ได้ให้ข้อเสนอแนะการพัฒนาอาจารย์นิเทศก์ว่า
 วิทยาลัยครูควรมีโครงการที่จะสนับสนุนให้อาจารย์นิเทศก์ได้ก้าวหน้าในบทบาทหน้าที่ โดย

การสนับสนุนให้อาจารย์นิเทศก์ได้รับการศึกษาในระดับสูงที่เกี่ยวกับการนิเทศโดยเฉพาะ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในสาเหตุของบุคคลากรที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา คือ อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง ยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอที่จะทำหน้าที่นิเทศการสอน สมรรถภาพของอาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยง เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องได้รับการส่งเสริมให้คุณภาพ ปัญหาต่าง ๆ ที่บุคคลทั้งสองฝ่ายต้องประสบในการนิเทศการสอนมีมากมาย ควรจะต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข และการปรับปรุงแก้ไขนั้นจะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้รับเป็นสำคัญ จึงจะทำให้การดำเนินงานพัฒนาสมรรถภาพของอาจารย์ผู้ทำหน้าที่นิเทศ ทั้ง 2 ฝ่าย บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ การวิจัยครั้งนี้จึงต้องการที่จะทราบความต้องการ ของอาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยงในการ เสริมสมรรถภาพในการนิเทศการสอน ผลการวิจัยนี้จะได้นำมาแก้ไขปรับปรุงการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อให้การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูบรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะส่งผลไปถึงการผลิตครูที่มีคุณภาพออกไปรับใช้ประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการ การ เสริมสมรรถภาพในการนิเทศประสบการณ์วิชาชีพของอาจารย์นิเทศก์ กลุ่มวิทยาดัชครูนครหลวงและอาจารย์พี่เลี้ยงในค่านวิชา การ คำนกลวิธีการนิเทศประสบการณ์วิชาชีพคานการบริหารงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คานมนุษยสัมพันธ์
2. เพื่อศึกษาวิธีการจัดเสริมสมรรถภาพที่อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงต้องการ
3. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการการ เสริมสมรรถภาพในการนิเทศประสบการณ์วิชาชีพในแต่ละคานในข้อ 1 ระหว่างอาจารย์นิเทศก์กลุ่มวิทยาดัชครูนครหลวงและอาจารย์พี่เลี้ยง
4. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการ การ เสริมสมรรถภาพในการนิเทศประสบการณ์วิชาชีพในแต่ละคานในข้อ 1 ระหว่างอาจารย์นิเทศก์ที่มีประสบการณ์การนิเทศต่างกัน และระหว่างอาจารย์พี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์การนิเทศต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะครอบคลุมถึง โรงเรียนฝึกสอนของกลุ่มวิทยาลัยครูนครหลวง คือ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา วิทยาลัยครูธนบุรี วิทยาลัยครูสวนสุนันทา วิทยาลัยครู-สวนกุหลาบ วิทยาลัยครูจันทรเกษม วิทยาลัยครูพระนคร ที่รับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2527

2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะความต้องการ การ เสริมสมรรถภาพในการนิเทศ นักศึกษาฝึกสอน ในด้านต่อไปนี้

ก. สมรรถภาพด้านวิชาการ เช่น วิชาสอน หลักสูตร ทฤษฎีการ วิชาเรียนรู

ข. สมรรถภาพด้านกลวิธีในการนิเทศประสบการณ์วิชาชีพ เช่น การสังเกต การสอน การสาธิตการสอน การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการ ฝึกสอน

ค. สมรรถภาพด้านการบริหาร งานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เช่น การวางแผน การนิเทศประสบการณ์วิชาชีพ ความรู้เกี่ยวกับทักษะการติดต่อ ความเข้าใจในจุดมุ่งหมาย ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ง. สมรรถภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ เช่น การใช้วิธีการ แบบประชาธิปไตย การเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดี

3. การศึกษาการ เสริมสมรรถภาพในการนิเทศประสบการณ์วิชาชีพของอาจารย์นิเทศก์ ไม่ได้ศึกษาความต้องการของอาจารย์ แยกเป็นแต่ละรายวิชาเอก แต่ศึกษาความต้องการ การ เสริมสมรรถภาพในการนิเทศประสบการณ์วิชาชีพในเรื่องที่อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์ ที่เลี้ยงทุกคนควรแสดงออกและสามารถปฏิบัติได้ เนื่องจากสมรรถภาพในการนิเทศของอาจารย์ นิเทศก์แต่ละวิชาใกล้เคียงกัน และจำนวนอาจารย์นิเทศก์แต่ละวิชาไม่มากนัก

ข้อตกลงเบื้องต้น

หน้าที่โดยทั่ว ๆ ไปในการนิเทศการสอนของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยง โดยส่วนรวมแล้วคล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยถือว่าความรู้ความสามารถของบุคคลทั้งสองอยู่ในเกณฑ์

เดียวกัน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สมรรถภาพในการนิเทศประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง ความรู้ความสามารถ
ในการปฏิบัติการให้คำแนะนำ
ช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะ
แก่นักศึกษาขณะทำการฝึกสอน

อาจารย์นิเทศก์ หมายถึง อาจารย์ที่ได้รับแต่งตั้งจากวิทยาลัยครู มีหน้าที่นิเทศ
การสอนของนักศึกษาในโรงเรียนที่ฝึกสอน และติดต่อประสานงาน
ระหว่างโรงเรียน ครู อาจารย์พี่เลี้ยง และนักศึกษากับวิทยาลัยครู

อาจารย์พี่เลี้ยง หมายถึง อาจารย์ประจำชั้นหรืออาจารย์ประจำวิชาในโรงเรียน
ฝึกสอนที่นักศึกษาฝึกสอนไปปฏิบัติอยู่ และทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยง
นักศึกษาฝึกสอน

ประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง ประสบการณ์ที่จะเสริมสร้างความรู้และประสบการณ์
วิชาชีพครูให้แก่ผู้เรียนโดยการฝึกปฏิบัติจริง ภายใต้การนิเทศ
อย่างใกล้ชิดจากผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพ

โรงเรียนฝึกสอน หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่ง
รับนักศึกษาฝึกสอนจากกลุ่มวิทยาลัยครูนครหลวงในภาคเรียนที่ 1
ปีการศึกษา 2527

ประสบการณ์ในการนิเทศต่างกัน หมายถึง อาจารย์นิเทศก์หรืออาจารย์พี่เลี้ยง
ที่มีประสบการณ์ในการนิเทศตั้งแต่ 1 - 3 ปี
ประสบการณ์ในการนิเทศมากกว่า 4 - 7 ปี
ประสบการณ์ในการนิเทศตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไป

กลุ่มวิทยาลัยครูนครหลวง หมายถึง วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
วิทยาลัยครูธนบุรี วิทยาลัยครูสวนสุนันทา วิทยาลัยครู
สวนดุสิต วิทยาลัยครูจันทระเกษม วิทยาลัยครูพระนคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางแก่วิทยาลัยครูในการเสริมสมรรถภาพของอาจารย์นิเทศก์และ
อาจารย์ที่เลี้ยง
2. กรมการฝึกหัดครูอาจใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างสมรรถภาพศึกษานิเทศก์
3. เป็นแนวทางแก่วิทยาลัยครูในการปรับปรุงโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู
ให้มีประสิทธิภาพ
4. เป็นแนวทางแก่ผู้สนใจที่จะศึกษาค้นคว้าต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย